

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Затверджено
на засіданні приймальної комісії
Львівського національного університету
імені Івана Франка

4.03.2021 р. (протокол № 3)

Ректор

В.П. Мельник

ПРОГРАМА
фахового вступного випробовування
для здобуття освітнього ступеня магістра

Спеціальність – 231 «Соціальна робота»
Освітня програма – «Соціально-психологічна реабілітація»

Львів-2021

Укладачі програми:

1. Кальченко Л. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти.

2. Корнят В. С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти.

3. Субашкевич І. Р., кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти.

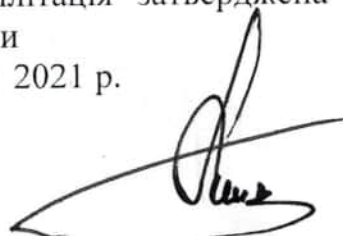
4. Фалинська З. З., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти.

Програма фахового вступного випробування для здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 231 «Соціальна робота» за спеціалізацією соціально-психологічна реабілітація на основі ступеня бакалавра (ОКР спеціаліста) затверджена на засіданні кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти
протокол № 7 від «22» 02 2021 р.

Завідувач кафедри
спеціальної освіти та соціальної роботи К.О. Островська
«22» 02 2021 р.

Програма фахового вступного випробування для здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 231 «Соціальна робота» за спеціалізацією соціально-психологічна реабілітація затверджена на засіданні Вченої ради факультету педагогічної освіти
протокол № 7 від 2 березня 2021 р.

Голова Вченої ради
2 березня 2021 р.

Д. Д. Герцюк

ВСТУП

Метою вступного фахового випробування зі спеціальності 231 «Соціальна робота» для здобуття освітнього ступеня магістра з соціальної роботи за спеціалізацією соціально-психологічна реабілітація є виявлення рівня сформованості у абітурієнтів ключових загальних та професійних компетентностей, адекватних сучасним соціокультурним умовам, а також знань та вмінь, необхідних вступникам для опанування ними освітньої програми «Соціально-психологічна реабілітація» підготовки магістра за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Програма фахового випробування для абітурієнтів, які вступають на навчання за освітньо-професійною програмою «Соціально-психологічна реабілітація» підготовки магістра за спеціальністю 231 «Соціальна робота» **включає:**

1. Перелік теоретичних модулів навчальних дисциплін із темами, що будуть винесені на вступне випробування:

Модуль I. Теорія соціальної роботи.

Модуль II. Соціальна педагогіка.

Модуль III. Основи соціалізації особистості.

Модуль IV. Технології соціальної роботи.

Модуль V. Деонтологія соціальної роботи.

Модуль VI. Спеціальна педагогіка та інклюзивна освіта.

Модуль VII. Загальна психологія.

Модуль VIII. Вікова психологія.

Модуль IX. Соціальна психологія.

2. Список рекомендованої літератури для підготовки до вступного випробування.

Фахове випробування проводиться у формі тестування. Тест складається із завдань з *вибором однієї правильної відповіді*. До кожного із завдань подано чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо вступник обрав одну правильну відповідь у такому форматі:

Тривалість фахового випробування – 120 хвилин.

Критерії оцінювання завдань тесту:

Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється 0 або 1 тестовим балом: 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді не надано.

До фахового випробування для вступу на освітню програму «Соціально-психологічна реабілітація» підготовки магістра за спеціальністю 231 «Соціальна робота» за спеціалізацією соціально-психологічна реабілітація **допускаються особи**, освітній рівень підготовки яких (бакалаврський) відповідає обраній для вступу на 5-й курс спеціальності, а також особи, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра за будь-яким іншим напрямом підготовки, або спеціальністю та пройшли додаткове вступне випробування у вигляді співбесіди.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ I. ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.

Предмет, цілі та завдання соціальної роботи. Поняття «соціальна робота». Актуальність розвитку соціальної роботи в Україні. Зміст та структура соціальної роботи. Історичні та соціокультурні передумови формування соціальної роботи як професійної галузі соціальної допомоги в Україні. Функції і принципи соціальної роботи. Основні категорії соціальної роботи: соціальна політика, соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальна допомога, соціальні послуги, клієнт, профілактика, реабілітація та ін.

Теоретичні засади соціальної роботи. Взаємозв'язок теорії і практики соціальної роботи. Теорії соціальної роботи. Соціологічні теорії: системно-екологічна модель, соціально-радикальна модель. Психолого-орієнтовані теорії: психодинамічна модель, когнітивно-біхевіористична та гуманістично-екзистенційна моделі. Комплексні теорії: кризове втручання, сімейна терапія, психосоціальна та соціально-педагогічна моделі.

Суб'єкт та об'єкт в соціальній роботі. Соціальний працівник як суб'єкт соціальної допомоги. Клієнт як партнер у процесі здійснення соціальної роботи. Сутність соціальної вразливості. Причини та наслідки соціальної вразливості. Соціально вразливі верстви населення. Соціальний, захист та соціальне обслуговування вразливих груп клієнтів. Соціальні послуги. Система соціальних послуг.

Соціальна робота як професія. Сфери діяльності фахівця з соціальної роботи. Соціальна служба в системі соціальної роботи. Структура соціальної служби. Система соціальних служб та соціального обслуговування в Україні.

Система соціального обслуговування населення. Соціальна робота в громаді. Соціальна робота в сільській місцевості та великому місті. Соціальна робота в системі охорони здоров'я. Соціальна робота в системі освіти. Соціальна робота у сфері культури. Соціальна робота на підприємстві.

Діяльність державних та недержавних організацій у соціальній роботі. Роль міжнародних організацій у розвитку соціальної роботи. Партнерство соціальних служб, благодійних і громадських організацій. Організація волонтерської роботи. Сфери діяльності волонтерів.

Професійні компетенції фахівця з соціальної роботи. Модель фахівця з соціальної роботи. Професійні вимоги до фахівця. Комунікативна компетентність фахівця з соціальної роботи. Особливості соціально-психологічної взаємодії у соціальній роботі. Асертивність та міжособистісна сенситивність в структурі компетентності фахівця з соціальної роботи.

Роль лідерства у соціальній роботі. Соціально-психологічна підготовка до управлінської діяльності, формування управлінських команд. Особистісне зростання як умови ефективності професійної діяльності соціального працівника. Попередження професійного вигорання соціальних працівників.

Професійна етика фахівця з соціальної роботи. Становлення та розвиток етики професійної діяльності фахівця з соціальної роботи. Етичний кодекс фахівця з соціальної роботи. Базові професійні цінності соціальної роботи. Етико-аксіологічні аспекти соціальної роботи. Міжнародна Декларація етичних

принципів соціальної роботи. Міжнародні етичні стандарти соціальної роботи. Етичні норми взаємостосунків соціального фахівця з колегами, та установами і організаціями. Етичні вимоги щодо становлення фахівця з соціальної роботи до своєї професії. Етичні дилеми в роботі з різними категоріями клієнтів.

Реформування системи соціального обслуговування в Україні. Поняття «інституціалізація», «деінституалізація». Соціальні служби і соціальні послуги: їх функції та види. Сучасний стан та перспективи розвитку системи державних та громадських соціальних інституцій. Національна стратегія та план дій з реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки.

МОДУЛЬ II. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА.

Соціальна педагогіка як галузь педагогічної науки: об'єкт, предмет, мета, завдання, функції. Зв'язок соціальної педагогіки з іншими науками та галузями суспільної практики. Тезаурус соціальної педагогіки.

Зміст та структура соціально-педагогічної діяльності. Сучасні підходи до розуміння соціально-педагогічної діяльності. Структура соціально-педагогічної діяльності. Мета і завдання соціально-педагогічної діяльності. Функції соціально-педагогічної діяльності. Характеристика суб'єктів і об'єктів соціально-педагогічної діяльності. Волонтерство як важлива складова соціально-педагогічної роботи.

Соціалізація – базова категорія соціальної педагогіки: сутність, види, фактори, агенти, механізми. Сутність соціального виховання. Характеристика соціального виховання. Соціальне середовище як необхідна умова соціалізації особистості. Соціальна адаптація, її види.

Сім'я в системі інститутів соціального виховання. Сім'я як мікросередовище соціалізації особистості. Місце і роль сім'ї у процесі соціалізації особистості. Аналіз функцій та параметрів сім'ї. Зміст, форми та методи соціально-педагогічної роботи з сім'єю.

Соціально-педагогічна робота з вразливими сім'ями та дітьми. Поняття «кризи», «вразливості», складних життєвих обставин. Особливості соціально-педагогічної роботи з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Девіантна поведінка дітей та молоді як форма соціальної дезадаптації. Сутність девіантної поведінки. Визначення норми і патології в соціальному розвитку людини. Поняття девіантної поведінки. Характеристика різних видів девіантної поведінки неповнолітніх. Делінквентна поведінка, її види. Поняття „важковиховуваний” у соціальній педагогіці. Типові групи „важковиховуваних” підлітків. Особливості адиктивної поведінки неповнолітніх.

Соціальна профілактика як напрям соціально-педагогічної діяльності: сутність, мета, об'єкти, суб'єкти, рівні та види.

Соціально-педагогічна робота в територіальній громаді. Сучасні підходи до розуміння громади. Громада як мезорівень соціального середовища. Основні характеристики територіальної громади. Соціалізуючі функції громади. Територіальна громада як поле соціально-педагогічної діяльності державних та неурядових організацій.

МОДУЛЬ III. ОСНОВИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Основні наукові підходи до визначення сутності поняття “соціалізація”. Концептуальні моделі соціалізації особистості. Етапи соціалізації особистості. Фактори соціалізації особистості. Агенти та засоби соціалізації особистості. Структура процесу соціалізації особистості. Механізми соціалізації особистості. Принципи соціалізації особистості.

Сутність, види, форми адаптації особистості в процесі соціалізації. Соціальна адаптація особистості як процес, прояв і результат. Причини соціальної дезадаптації особистості в процесі соціалізації. Взаємозв'язок соціальної адаптації, дезадаптації особистості в процесі соціалізації.

Поняття, види, особливості засобів масової інформації. Функції засобів масової інформації в процесі соціалізації дітей, підлітків і молоді. Концептуальні моделі впливу засобів масової інформації на особистість, групу індивідів. Основні механізми та методи впливу засобів масової інформації на соціальне формування особистості. Основні наслідки й особливості впливу засобів масової інформації на дітей різних вікових груп.

Сутність, елементи, класифікація субкультури. Фактори формування та причини залучення підлітків і молоді до неформальних субкультур. Сутність і класифікація неформальних субкультур. Характеристика впливу різних неформальних субкультур на соціалізацію особистості. Шляхи попередження негативного впливу неформальних субкультур на соціалізацію підлітків і молоді.

Значення групи ровесників у соціальному вихованні особистості. Класифікація груп ровесників. Соціалізуючі функції групи ровесників. Соціально-педагогічні особливості соціалізації особистості в різних формальних і неформальних об'єднаннях ровесників.

Сутність, види, функції дитячих громадських організацій. Мета, завдання, зміст, принципи діяльності дитячих громадських організацій. Соціально-педагогічні технології діяльності дитячих громадських організацій в Україні.

Загальна характеристика сучасної сім'ї як фактора соціалізації особистості. Функції сім'ї в процесі соціалізації особистості. Класифікація сучасних сімей за різними критеріями. Виховний потенціал сім'ї в сучасних умовах. Соціально-педагогічні особливості соціалізації дитини в різних типах сімей.

МОДУЛЬ IV. ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.

Технологічні аспекти соціальної діяльності. Сутність та особливості технологій соціальної діяльності. Поняття соціальної технології, класифікація соціальних технологій. Особливості технологій. Етапи соціальних технологій.

Класифікація методів та форм соціальної роботи. Процес вибору та реалізації соціальної технології.

Діагностична робота фахівця з соціальної роботи. Оцінка потреб та можливостей клієнта як основа соціальної роботи. Принципи реалізації оцінки потреб та можливостей клієнта: об'єктивності, верифікації, конфіденційності, систематичності, клієнтоцентризму. Етапи процесу оцінки: початковий етап,

підбір і аналіз даних про соціальну ситуацію, аналіз результатів оцінки та постановка соціального діагнозу, визначення проблем та потреб клієнта.

Система методів соціальної діагностики. Особливості діагностики особистості. Методика вивчення сім'ї. Методи та напрямки дослідження групи. Вимоги до застосування методів соціальної діагностики.

Технологія планування у соціальній роботі. Планування роботи з клієнтом як ефективна умова роботи з клієнтом. Поняття індивідуальний план. Мета і завдання індивідуального плану. Методика складання документу. Основні компоненти індивідуального плану роботи з клієнтом

Технологія соціальної адаптації. Державний стандарт соціальної адаптації. Загальні підходи щодо організації надання соціальної послуги. Визначення індивідуальних потреб отримувача соціальної послуги. Місце і строки надання соціальної послуги. Укладання договору про надання соціальної послуги. Зміст соціальної адаптації.

Терапевтичні технології у соціальній роботі. Поняття «соціальна терапія». Рівні реалізації технології терапії. Соціальне «лікування», соціальний захист та соціальний розвиток як функції соціальної терапії. Форми соціальної терапії відповідно до об'єкту дії: індивідуальна, групова, сімейна. Види та методи терапевтичного впливу в практиці соціально-педагогічної роботи: трудотерапія, терапії самовиховання, ігрова та казкотерапія, арттерапія та ін.

Технології соціальної корекції. Соціальна корекція: сутність поняття. Основні функції корекції: відновлювальна, компенсаційна, стимулююча, виправна. Цільова аудиторія, що потребує соціальної корекції. Методи та форми реалізації технологій соціальної корекції.

Сутність технологій соціальної реабілітації. Поняття «соціальна реабілітація». Принципи здійснення соціальної реабілітації. Види реабілітації: стихійна та організована, медична, психологічна, педагогічна та ін. Категорії населення, що потребують реабілітації. Основні види застосування соціально-педагогічної технології реабілітації. Етапи реабілітаційної діяльності фахівців. Індивідуальна комплексна програма як технологія соціальної реабілітації. Система напрямків індивідуальної комплексної програми соціальної реабілітації: соціально-побутовий, медико-фізіологічний, медико-психологічний, психолого-педагогічний, соціально-трудоий. Методика розробки комплексної програми реабілітації.

Особливості технологій соціальної профілактики. Сутність поняття «соціальна профілактика». Об'єкти та суб'єкти соціальної профілактики. Зміст профілактичної роботи у діяльності соціального фахівця. Типи (первинна, вторинна та третинна) та рівні (загальнодержавний, спеціальний, індивідуальний) реалізації соціальної профілактики. Форми та методи соціальної профілактики.

Технології соціального консультування. Сутність поняття «консультування». Державний стандарт соціальної послуги консультування. Мета, завдання та особливості проведення консультацій. Класифікація консультацій за об'єктом дії, за характером та змістом обговорюваних і вирішуваних з клієнтом проблем, за цільовою установкою клієнта, за напрямом консультування. Умови та етапи проведення соціального консультування. Індивідуальна консультативна бесіда та методика її проведення. Особливості

проведення телефонного консультування. Характерологічні особливості інших методів консультування: регламентування, нормування, інструктування, приклад, наслідування, заохочення, переконання, критика та ін.

Технологія соціального посередництва. Особливості соціального посередництва. Державного стандарту соціальної послуги представництва інтересів. Форми соціального посередництва. Технології соціального посередництва у вирішенні правових, побутових проблем клієнтів. Технології посередництва у наданні необхідної допомоги і підтримки клієнтів.

Технологія медіації у соціальній роботі. Технології посередництва у вирішенні міжособистісних, сімейних конфліктів. Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації). Загальні підходи до організації та надання соціальної послуги медіації. Принципи та правила медіації. Етапи реалізації технології медіації.

Технологія ведення випадку (case management). Суть технології ведення випадку (case management). Мета та завдання технології. Особливості здійснення та алгоритм технології ведення випадку. Державний стандарт соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах.

Екстрена допомога у соціальній роботі. Поняття, зміст та завдання екстреної допомоги. Державний стандарт соціальної послуги кризового та екстреного втручання. Зміст та основні задачі оцінки кризової ситуації отримувача соціальної послуги. Правила та перестороги консультування клієнтів із суїцидальною поведінкою. Міжнародна федерація служб невідкладної телефонної допомоги: історія, задачі, правила, принципи роботи. Психічні реакції людини на екстремальні обставини (уточніть види обставин): зміни мовлення, рухів, змісту повідомлень. Зв'язок змісту екстремальної події з особливостями психотравмуючих переживань. Поняття критичної ситуації та переживання у діяльнісному підході.

Соціальний супровід як технологія соціальної роботи: зміст, завдання, етапи. Раннє втручання як інноваційна технологія соціальної роботи.

Соціальна робота з молоддю. Загальна характеристика основних проблем сучасної молоді в Україні, їх причини та шляхи вирішення. Напрямки молодіжної політики сучасної української держави, її документальна та інституційна основа. Молодь як суб'єкт соціальної роботи. Категорії молоді, яка потребує соціальної підтримки. Принципи соціальної роботи з молоддю та участь молоді в процесах прийняття рішень. Соціальні служби для сім'ї, дітей та молоді: зміст і форми діяльності. Мобільна соціальна робота: зміст та принципи. Форми і методи соціальної роботи з молоддю, яка виходить з-під опіки. Технології соціальної роботи з дезадаптивною молоддю.

Соціальна робота з сім'єю. Сім'я як суб'єкт соціальної роботи. Категорії сімей, які потребують соціальної підтримки. Підходи та принципи соціальної роботи з сім'єю. Сучасні моделі соціальної роботи з сім'єю. Технологія формування відповідального батьківства у роботі з сім'ями.

Соціальна робота з сім'ями та дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Соціальна робота з сім'ями, які виховують дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Соціальна робота з дітьми та дорослими, які зазнали насильства в сім'ї. Забезпечення допомоги особі, яка постраждала від насильства: заклади, етапи, види допомоги, передбаченої законодавством. Компетенції соціальних працівників щодо проведення оцінки у сім'ї (в ситуації підозри насильства). Дії громадських, благодійні та волонтерських організацій у разі звернення щодо ситуації насильства.

Соціальна робота з людьми з інвалідністю. Сучасні уявлення про інвалідність. Принципи соціальної роботи з людьми із особливими потребами. Синдром «інваліда» та його складові – симптоми. Основи етикету у спілкуванні з людьми із особливими потребами. Сутність понять «абілітація» і «реабілітація». Сутність понять «сегрегація», «інтеграція», «інклюзія» стосовно людей з інвалідністю. Незалежне життя людей з інвалідністю як мета соціальної політики і соціальної роботи. Технології роботи з людьми з інвалідністю.

Соціальна робота з алко- та наркозалежними людьми

Чинники, прояви та процес виникнення адиктивної поведінки. Форми прояву та психологічна сутність процесу узалежнення від психотропних речовин. Стадії алкоголізму та наркоманії, їх критерії. Динаміка виникнення узалежнення від наркотиків у підлітків та молоді. Складові психологічної готовності до вживання психотропних речовин. Роль сімейного виховання у виникненні особистої схильності до адиктивної поведінки.

Соціальна робота з питань профілактики адикцій та реабілітації осіб у відповідності до цільових груп. Співпраця держави та недержавних організацій у вирішенні проблем профілактики та реабілітації адиктивної поведінки. Діяльність закладів для лікування та соціальної реабілітації осіб, які узалежені від психотропних речовин. Зміст та форми роботи соціального працівника з родинами алко- та наркозалежних осіб.

Соціальна робота з делінквентними особами. Соціальна робота в пенітенціарній системі. Законодавство України про соціально-психологічну службу в пенітенціарній системі. Діяльність соціальних служб у виховних колоніях для неповнолітніх та інших закладах пенітенціарної системи. Структура та функції державної пенітенціарної служби України. Соціально-психологічна характеристика осіб, які скоїли правопорушення. Особливості спілкування соціального працівника, з особами що скоїли правопорушення. Поняття вимушеного спілкування. Застосування методу контактної взаємодії в умовах вимушеного спілкування. Особливості роботи соціального працівника з неповнолітніми правопорушниками та їх батьками.

Специфіка діяльності соціального працівника із засудженими та персоналом в пенітенціарних закладах різного рівня безпеки. Специфіка діяльності соціального працівника в пенітенціарних закладах, де утримуються жінки з дітьми. Особливості роботи соціального працівника із засудженими до альтернативних покарань. Специфіка діяльності соціального працівника з особами, які повернулись з місць позбавлення волі.

Соціальна робота з людьми похилого віку. Психофізіологічні особливості людей похилого віку. Соціальна робота з людьми похилого віку. Соціальна допомога людям похилого віку. Будинки-інтернати для людей похилого віку. Територіальні центри обслуговування пенсіонерів та самотніх

непрацевдатних громадян і відділення соціальної допомоги вдома. Державний стандарт догляду вдома. Державний стандарт денного догляду для людей похилого віку.

Соціальна робота з безпритульними людьми. Безпритульність як соціальна проблема. Основні причини безпритульності. Соціальна робота з безпритульними людьми. Вулична робота як технологія надання послуг безпритульним.

МОДУЛЬ V. ДЕНТОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Деонтологія як навальна дисципліна і як засіб регулювання соціально-педагогічної діяльності. Історичний розвиток професійної етики і професійної моралі. Предмет і завдання деонтології як навчальної дисципліни. Критерії соціально-педагогічної етики Професійна мораль. Ціннісно-сміслова основа морально-етичної регуляції професійно-трудоких відносин.

Теоретико-методичні засади формування деонтологічної культури Висвітлення поняття «деонтологія» як розділу етики. Завдання соціально-педагогічної деонтології. Принципи соціально-педагогічної деонтології. Основні концепції морального вчинку. Моделі прийняття соціальними педагогами професійних рішень. Етично-моральні аспекти соціально-педагогічної діяльності.

Проблема формування етики в історико-педагогічному контексті. Роль етики у розвитку суспільства. Основні етичні концепції. Основні категорії професійної етики: етичні стосунки, етична свідомість, етичні дії та професійний обов'язок. Функції етики соціальної і соціально-педагогічної роботи. Принципи етики соціальної і соціально-педагогічної роботи. Деонтологія як розділ етики.

Джерела соціально-педагогічної етики. «Золоте правило» етичної системи. Аристотелівська етична традиція. Деонтологічна лінія Канта та онтологічна лінія Гегеля, їх роль у формуванні соціальної деонтології. Етичні погляди Б. Грінченка. А. Макаренка, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського та інших

Педагогічна етика. Умови виникнення педагогічної етики. Морально-професійні норми, їх історичний розвиток. Морально-професійні кодекси, їх функції – пізнавальна, регулятивна, ціннісна. Завдання педагогічної етики. Призначення та сенс професійної етики. Гуманістична спрямованість педагогічної етики.

Структура соціально-педагогічної культури та характеристика її основних компонентів. Загальна та педагогічна культура. Складові соціально-педагогічної культури та їх призначення. Структурні компоненти соціально-педагогічної культури соціального педагога. Шляхи формування педагогічної культури соціального педагога. Особливість педагогічної культури. Підходи до розуміння сутності поняття «педагогічна культура». Культура педагога, як феномен педагогічної практики. Форми прояву педагогічної культури соціального педагога.

Проблеми морально-етичного регулювання професійної діяльності соціального працівника. Структура моралі. Функції моралі. Мораль і право. Моральні принципи професійної діяльності.

Професійна культура як складова етики соціального працівника та соціального педагога. Соціальні функції культури. Ціннісно-вмотивоване ставлення соціальних педагогів до професійної діяльності.

Особистісно-професійні характеристики соціального працівника та соціального педагога. Ціннісні орієнтації соціального педагога, як фактор професійної придатності. Морально-етична культура майбутнього фахівця. Особистісні якості соціального педагога. Особливості етикету у різних ситуаціях.

МОДУЛЬ VI. СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА.

Спеціальна педагогіка як наука: об'єкт, предмет, завдання. Понятійно-категоріальний апарат спеціальної педагогіки. Роль спадковості та навколишнього середовища у генезі порушень психофізичного розвитку. Загальна характеристика критичних періодів розвитку.

Діти з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку. Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами: індивідуальний підхід та етапи соціалізації.

Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи. Деонтологія інклюзивної освіти. Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти. Сутність, мета і завдання інклюзивного навчання. Форми організації інклюзивного навчання. Спеціальні форми інклюзивного навчання.

Теорія інклюзивного виховання. Сутність інклюзивного виховання. Основні методи і форми інклюзивного виховання

Технологія психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

МОДУЛЬ VII. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ.

Предмет психології як науки. Структура, завдання та стан сучасної психології. Місце психології в системі наук.

Психіка і свідомість. Розвиток свідомості та її структура. Свідоме і несвідоме в психічній діяльності людини.

Поняття про відчуття. Відчуття як первинна форма орієнтування організму в довкіллі. Класифікація та види відчуттів.

Поняття про пам'ять. Зв'язок пам'яті людини з її здібностями та діяльністю. Природа пам'яті.

Поняття про мислення. Зв'язок мислення з мовою, мовленням та чуттєвим пізнанням людини.

Поняття про уяву як вищий пізнавальний процес. Фізіологічна основа уяви. Класифікація та види уяви.

Поняття про увагу. Функції уваги. Види та форми уваги. Властивості уваги.

МОДУЛЬ VIII. ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Вікова психологія та її місце у системі психологічних знань. Вікова мінливість психічних явищ як об'єкт вікової психології. Предмет вікової психології. Зміст та основні поняття вікової психології.

Специфіка застосування методів психологічних досліджень у роботі з дітьми. Групи методів та їх характеристика. Загально-психологічні і спеціально-психологічні методи. Психолого-педагогічний експеримент як особливий метод вікової психології. Теоретичні проблеми і практичні завдання вікової психології.

Основні закономірності та тенденції онтогенезу психіки людини, поняття про сенситивні та критичні періоди.

Психічний розвиток дитини в нутроутробному стані. Вплив зовнішнього середовища на плід дитини.

Період пристосування новонародженої дитини. Фізичні стани. Вроджені особливості новонародженого. Встановлення стосунків між новонародженим та батьками. Формування психічних процесів та моторних навичок немовляти. Вікові особливості емоцій. Спілкування немовлят з дорослими. Становлення Я-концепції. Криза одного року, її причини, прояви та шляхи її подолання.

Розвиток психічних процесів у ранньому дитинстві. Становлення мовлення. Вікові особливості емоційно-вольової сфери. Початкові стадії формування особистості. Гра як провідний вид діяльності у ранньому дитинстві. Криза 3 років і шляхи її подолання.

Криза 6-7-ми років та шляхи її подолання. Розвиток психічних процесів. Формування почуттів та волі. Психологічні особливості становлення особистості дитини у пізньому дитинстві. Взаємовідносини з однолітками і дорослими.

Криза підліткового віку, її соціально-психологічні та внутрішньо-біологічні причини та шляхи подолання. Розвиток психічних процесів, емоцій та волі підлітка. Особливості спілкування у підлітковому віці: спілкування підлітка з однолітками, з батьками, з дорослими. Розвиток особистості підлітка. Формування самосвідомості та Я-концепції підлітка.

Кризи юнацького віку та формування особистої ідентифікації. Формування особистості. Соціальне середовище та його роль у юнацькому віці. Пізнавальна та емоційно-вольова сфери юнаків.

Тенденції розвитку людини в дорослому віці. Кризи та сенситивні періоди в дорослому віці. Психічні процеси у дорослому віці. Батьківські ролі та їх засвоєння. Особистісні завдання на етапі середньої дорослості. Стиль сімейного життя. Статеві відмінності у дорослому віці. Криза середнього віку.

МОДУЛЬ ІХ. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ.

Поняття особистості у психології. Людина, індивід, особистість, індивідуальність. Структура особистості. Свідоме і несвідоме у структурі особистості. Самосвідомість. «Я-концепція» та її компоненти. Самооцінка – центральний компонент «Я-концепції».

Поняття про спілкування. Засоби спілкування: мова і мовлення в психічному розвитку людини. Невербальні засоби спілкування, їхня роль у діяльності вчителя. Функції спілкування. Форми спілкування. Ефективність та стилі спілкування. Оволодіння навичками спілкування.

Діяльність як психологічна проблема. Поняття про діяльність як вияв фізичної і психічної активності. Діяльність як фактор розвитку індивіда і становлення людської особистості та індивідуальності. Соціально-психологічний аспект діяльності. Діяльність як психофізіологічний процес.

Зміст і структура активності і діяльності. Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності. Інтеріоризація та екстеріоризація. Види людської діяльності, їхнє освоєння і розвиток.

Сприймання і розуміння людьми один одного як аспект міжособистісного спілкування. Взаємини та ставлення. Функції спілкування. Взаємний вплив та пізнання у процесі міжособистісного спілкування. Типові труднощі і техніка міжособистісного спілкування. Кризи і конфлікти в житті людини. Класифікація груп у психології. Рівні соціально-психологічного розвитку груп. Вплив групи на особистість та особистості на групу. Референтні групи й особистість. Проблема конформізму і нонконформізму.

Поняття про емоції і почуття. Функції емоцій і почуттів. Психологічні теорії емоцій, їхня фізіологічна основа. Види емоцій: прості і складні, вроджені і набуті. Види почуттів. Форми переживання емоцій і почуттів. Емоційні стани. Розвиток і виховання культури емоцій і почуттів у дітей.

Поняття про волю. Ознаки вольової поведінки. Функції волі. Теорії волі. Воля як вища психічна функція. Вольова регуляція. Внутрішній (інтернальний) та зовнішній (екстернальний) локус контролю. Критерії вольової поведінки. Вольові дії. Простий і складний вольовий акт. Основні фази (структура) складної вольової дії. Потяг, бажання, хотіння як форми прояву волі. Розлади складної вольової дії: абулія та апраксія. Класифікація вольових якостей особистості. Розвиток та виховання вольової активності людини.

Поняття про темперамент. Історія розвитку вчення про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент. Психологічна характеристика та властивості типів темпераменту. Особистість і темперамент.

Поняття про характер. Природні і соціальні передумови формування характеру. Структура характеру. Провідні риси характеру. Акцентуації рис характеру. Типовий характер українця.

Поняття про здібності. Природні і соціальні передумови здібностей. Структура здібностей. Здібності, обдарованість, талант, геніальність, майстерність. Формування та розвиток здібностей.

РЕКОМЕНДОВАНА БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА

МОДУЛЬ І. ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.

1. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
2. Лукашевич М. П. Соціальна робота: теорія і практика [підручник] // Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. – К.: Каравела, 2016. – 368 с.
3. Лукашевич М. П. Теорія і методи соціальної роботи : навч. посіб. / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович. – 3-є вид., доп. та перероб. – К. : МАУП, 2013. – 168с.
4. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота (теорія і практика): Навчальний посібник. К.: ПІК ДСЗУ, 2007. 341 с.
5. Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота: теорія і практика: навчальний посібник. К.: ВМУРОЛ «Україна», 2004. 408 с.

6. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін; За зал ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. — К.: Наук, світ, 2003. — 233 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://bahmat.at.ua/zvereva_socialna_robota.pdf

7. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: Навч.-метод. комплекс / Автор.-упоряд.: О. В. Безпалько, І. Д. Зверєва, З. П. Кияниця, В. О. Кузьмінський та інш. / За заг. ред.: І. Д. Зверєвої, Ж. В. Петрович — К.: Фенікс, 2007. — 528 с.

8. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: [навчальний посібник] / Анатолій Васильович Фурман, Марія Василівна Підгурська. — Тернопіль: ТНЕУ, 2014. — 174 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/572/1/.%20%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8.pdf>

9. Поліщук В. А., Янкович О. І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи: курс лекцій / В.А. Поліщук, О.І. Янкович. — Тернопіль, ТДПУ, 2009. — 256 с. / Електронний ресурс : <http://www.info-library.com.ua/books-book-118.html>

10. Спіріна Т. П. Етика соціально-педагогічної діяльності ; навч.-метод. посіб. / Т.П. Спіріна. — К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. — 247 с.

МОДУЛЬ II. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА.

1. Заверико Н. В. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / Н. В. Заверико. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. — 240 с.

2. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / О. В. Безпалько, І. Д. Зверєва, Т.Г. Веретенко ; За ред. О. В. Безпалько. — К. : Академвидав, 2014. — 312 с.

3. Капська А. Й. Соціальна педагогіка: підручник / А. Й. Капська., О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола. — 5-те вид. перероб. та доп. — К. : Центр учбової літератури, 2011. — 488 с.

4. Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна робота» у двох частинах. — Ч. 1. Теоретична частина. — 2-ге вид., перероб і доповн. — К., 2016. — 188 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/12327/1/Volnova_profilactika%20deviant.1%20chast.Teoriya.PDF

5. Лобанова А.С., Калашнікова Л.В. Робота з підлітками-девіантами: соціологічний та психологічний аспекти: підручник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Вид-во «Каравела», 2017. — 470 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/%d0%a0%d0%be%d0%b1%d0%be%d1%82%d0%b0-%d0%b7-%d0%bf%d1%96%d0%b4%d0%bb%d1%96%d1%82%d0%ba%d0%b0%d0%bc%d0%b8-%d0%b4%d0%b5%d0%b2%d1%96%d0%b0%d0%bd%d1%82%d0%b0%d0%bc%d0%b8.pdf>

6. Методи роботи з девіантами в умовах сучасного соціокультурного середовища : методичні рекомендації / Максимова Н.Ю., Грись А.М. Манілов

І.Ф. [та ін.] ; за ред. Н.Ю. Максимової. – К.: Педагогічна думка, 2015. – 91 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lib.iitta.gov.ua/10359/1/Metod_rec2015%20Druk.pdf

7. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. – К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. – 256 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.p4ec.org.ua/upload/education/library/1513689511.pdf>

8. Шевців З. М. Основи соціально-педагогічної діяльності / З. М. Шевців. – К. : Центр учбов. літ-ри, 2012. – 248 с.

МОДУЛЬ III. ОСНОВИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

1. Тітов І. Г. Особистісне становлення дитини: суб'єктний вимір: монографія – К., 2015.

2. Кравченко Т. В. Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи: монографія / Т. В. Кравченко / Інститут проблем виховання АПН України. – К.: Фенікс, 2009. – 416 с.

3. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі / О. В. Безпалько. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.

4. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи : монографія / Безпалько О. В. – К. : Наук, світ, 2006. – 363 с.

5. Заверико Н. В. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / Н. В. Заверико. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 240 с.

6. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т.Г. Веретенко ; За ред. О. В. Безпалько. – К. : Академвидав, 2014. – 312 с.

7. Капська А. Й. Соціальна педагогіка: підручник / А. Й. Капська., О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола. – 5-те вид. перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.

8. Харченко С. Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика: монографія / С. Я. Харченко / Науково-дослідний центр проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи АПН України та Луганського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. – Луганська: Альма-матер, 2006. – 320 с.

9. Берзіна Л. Школа і соціалізація особистості / Л. Берзіна // Завуч. – 2005. – № 35. – С. 19 – 21.

10. Воеводіна Т. Специфіка взаємозв'язку процесів соціалізації та самовизначення / Т. Воеводіна // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2007. – № 4. – С. 36 – 41.

11. Возна Ю.В. Наукові засади професійної співпраці соціального педагога з сучасними дитячими громадськими об'єднаннями / Ю.В. Возна // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2008. – № 3. – С. 8 – 13.

МОДУЛЬ IV. ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.

1. Вайнола Р.Х. Курс лекцій із дисципліни « Технології соціально-педагогічної роботи» для студентів спеціальності 6.010105 « Соціальна педагогіка » денної та заочної форми навчання /Вайнола Р.Х., – К.: КМПУ імені Б.Д.Гринченка, 2008. – 159 с.

2. Завацька Л.М. Технології професійної діяльності соціального педагога. Навчальний посібник для ВНЗ. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2008. – 240 с.
3. Капська А. Й., Пеша І. В. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 232 с.
4. Соціально-педагогічна та соціальна робота з різними категоріями клієнтів : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. П. Краснова, Л. П. Харченко, В. М. Пігіда, Я. І. Юрків ; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2010. – 408 с.
5. Соціальна робота: технологічний аспект : навчальний посібник / за ред. А. Й. Капської. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.
6. Методи та технології роботи соціального педагога / [автори-укладачі: С.П.Архипова, Г.Я.Майборода, О.В.Тютюнник]. – Черкаси , 2008. – 456с.
7. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи. Навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/198240/mod_resource/content/1/shakhraj_v.m-tekhnologiji_socialnoji_roboti.pdf
8. Кубіцький С. О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах : Навч. посіб. / С. О. Кубіцький. – 3-те вид. доп. і перероб. – К. : Міленіум, 2015. – 300 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dglib.nubip.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1371/1/%D0%9A%D1%83%D0%B1%D1%96%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%A2%D0%A1%D0%9F%D0%A0%D0%B2%D0%97%D0%9A_2015.pdf
9. Про затвердження Державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах // <https://goo.gl/Q3M5ty>
10. Про затвердження Державного стандарту соціальної адаптації // <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0665-15>
11. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги консультування // <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15>
12. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва (медіації) // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16>
13. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги представництва інтересів // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0127-16>
14. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги профілактики» // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1155-15>
15. Про затвердження Загального положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення, Перелік від 01.08.2013 № 573 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/573-2013-%D0%BF>
16. Про затвердження Положення про дитячі будинки і загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського потенціалу. МОНмолодьспорт України, Мінсоцполітики України; Наказ, Положення від 10.09.2012 № 995/557 // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1629-12>

17. Про затвердження Типового положення про центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів Мінсоцполітики України; Наказ, Положення від 15.08.2013 № 505 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1511-13>

18. Наказ Мінсоцполітики від 03.09.2012 № 537 «Про затвердження Переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати». Документ № 1614-12, чинний, поточна редакція від 12.10.2018 р., підстава – z1054-18. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1614-12#n13>

19. Закон України «Про соціальні послуги». Документ № 2671-VIII, чинний, поточна редакція від 17.01.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>

20. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. – К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. – 256 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.p4ec.org.ua/upload/education/library/1513689511.pdf>

21. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу». Документ № 526-2017-р, чинний, поточна редакція від 09.08.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2017-%D1%80>

МОДУЛЬ V. ДЕНТОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Спіріна Т. П. Етика соціально-педагогічної діяльності ; навч.-метод. посіб. / Т.П. Спіріна. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. – 247 с.

2. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посіб. / Васянович Г. П. – Львів : Сполом, 2010. – 420 с.

3. Хоружа Л. Л. Етичний розвиток педагога : навч. посіб. / Л. Л. Хоружа – К. : Академвидав, 2012. – 208 с.

4. Василькова Т. А. Социальная педагогика : учеб. пособ. / Т. А. Василькова, Ю. В. Василькова- М. : КНОРУС, 2010. – 240 с.

5. Білик Е. В. Сучасна енциклопедія етикету : 1000 правил і корисних порад / Е.В. Білик. – Донецьк : ТОВ ВКФ “БАО”, 2005. – 384 с.

6. Бугай Н. І. Український етикет / Бугай Н. І. – К. : Бібліотека українця, 2000. – 264 с.

7. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч.-метод. посіб. / Васянович Г. П. – Львів : Норма, 2005. – 344 с.

8. Гриньова В. М. Професійна етика як умова успішності трудової діяльності / В. М. Гриньова // Конкурентоспроможність в умовах глобалізації : реалії, проблеми та перспективи : матеріали I наук.-практ. конф. (Житомир 26-27 квітня 2007 р.). – Житомир : [б. в.], 2007. – С. 37-38.

МОДУЛЬ VI. СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА.

1. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inklyuzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf>

2. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студ. ВНЗ. / О. В. Мартинчук, І. М. Маруненко, К. В. Луцько та ін. – К. :КУ імені Бориса Грінченка, 2017. – 364 с.

3. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. / З. М. Шевців. – Вид-ня 2-е, виправлене, доповнене. – Львів : «Новий світ – 2000», 2019. – 264 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://navigator.rv.ua/wp-content/uploads/2019/10/Osnovy-inklyuzyvnoyi-pedagogyky-OK-2019.pdf>

4. Швед М. Основи інклюзивної освіти: підручник / Марія Швед. – Львів: Український католицький університет, 2015. – 360 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://er.ucu.edu.ua/handle/1/536>

5. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи / А. А. Колупаєва. – К. : “Самміт-книга”, 2009. – 269 с.

МОДУЛЬ VII. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ.

1. Максименко С.Д. Загальна психологія. / С. Д. Максименко, В.О. Соловієнко – К. : МАУП, 2000. – 256 с.

2. Партико Т. Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б. Партико. – К. : 2008. – 416 с.

3. Савчин М.В. Загальна психологія : навч. посіб. / М.В. Савчин. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.

МОДУЛЬ VIII. ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

1. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник / О.Г. Видра. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 112 с.

2. Скрипченко О.В. Вікова та педагогічна психологія. Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. – К. : Каравела, 2007. – 400 с.

3. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія. / В.П. Кутішенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 128 с.

4. Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія. / В.М. Поліщук. Навчально-методичний посібник. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 330 с.

5. Савчин М.В. Вікова психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., стереотип. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К. : Академвидав, 2009. – 360 с.

6. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Педагогічна психологія: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 168 с.

МОДУЛЬ IX. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

1. Власова О. І. Соціальна психологія організацій та управління : підручник для ст-в вузів / О.І.Власова, Ю.В.Никоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 398 с.

2. Москаленко В. В. Соціальна психологія. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 624 с.

3. Психологія мас : хрестоматія / [редактор-упорядн. Д. Я. Райгородський]. – К. : Бахрам, 2010. – 592 с.

4. Психологія соціальної роботи : підручник / КНУ ім.Т. Шевченка ; [за ред. Ю. М. Швалба]. – К. : Київський ун-т, 2010. – 272 с.

5. Методы практической социальной психологии, диагностика, консультирование, тренинг : учеб. пособ. / Ю. М. Жуков, А. К. Ерофеев, С. А. Липавтов и др. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 256 с.